

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1936.

Första kammaren.

Nr 25.

Lördagen den 18 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts skrivelse nr 237, med tillkännagivande att en i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning bebådad framställning angående anslag till byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskapsprovingsanstalter icke kommer att föreläggas riksdagen;

dels ock Kungl. Maj:ts proposition nr 239, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 154, till Konungen i anledning av vissa motioner avseende ändringar i fråga om automobilbeskattningen.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 155, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tilläggspension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 156, i anledning av framställningar angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring m. m.;

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beräkningen i vissa fall av pension åt lärarinna med delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt;

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet å personal, uppförd å indragningsstat för domänverket; samt

nr 159, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2, 3 och 9 förordningen den 17 maj 1935 (nr 176) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa, m. m.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 164, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts under nionde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till statens växtskyddsanstalt.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 234, med förslag till lag om ändring i vissa delar av 8, 10, 11 och 16 kap. strafflagen m. m.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 235, med förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 3, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 238, angående vissa stödåtgärder för den svenska sjöfartsnäringen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran andra lagutskottets utlåtande nr 30 ävensom sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel till täckande av brister å marinens förskotts- m. fl. konton; och

nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för översten och sekundchefen för Livregementet till häst greve W. A. Douglas och kaptenen vid kustartilleriet H. H. Victorin från viss betalningsskyldighet.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Ang. giltig-
hetstiden för
vissa tull-
satser.*

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående giltighetstiden för vissa tullsatsers.

I en den 28 februari 1936 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 122, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

F ö r s l a g

till

fö r o r d n i n g a n g ä u d e g i l t i g h e t s t i d e n f ö r v i s s a t u l l s a t s e r .

Härigenom förordnas som följer:

Där i tulltaxan eller i författning om tillägg till tulltaxan särskild tullsats är åsatt vara, som inkommer under viss del av året, skall, med ändring av vad sålunda stadgats, tullsatsen erhålla giltighet under ifrågavarande del av året oavsett den tidpunkt, då varan må anses hava inkommit.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall icke äga tillämpning å vara, som inkommit före ikraftträdandet.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 122.

Enligt en vid betänkandet avgiven reservation hade herrar *Bärg* i Katrineholm, *Björnsson*, *Hjalmarsson*, *Lövgren* i Boden, *Björklund*, *Olsson* i Gävle, *Ericson* i Boxholm, *Berg* i Karlskrona och *Werner* i Hultsfred ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 122, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående giltighetstiden för vissa tullsatsers.

Ang. giltighetstiden för vissa tullsats. (Forts.)

Herr Björnsson: Herr talman! Den förordning, Kungl. Maj:t i förevarande proposition har framlagt för riksdagen, innehåller sakliga bestämmelser på fyra rader. Jag tror mig kunna våga det påståendet, att om man endast läser dessa fyra rader och icke är mycket hemmastadd i tulltaxebestämmelser och därtill hörande förordningar, så begriper man mycket litet av innebörden. Och även den, som läst detta utskottsutlåtande, lär nog vid första genomläsningen ej ha kommit till den klarhet, han själv önskat.

Det skulle överstiga min förmåga att i alla detaljer söka klargöra på ett lättbegripligt sätt innebörden av den kungl. propositionen. I huvudsak går den emellertid ut på, att man beträffande tilläggstullar för vissa varor, som gälla under delar av året, alltså säsongtullar, har fått in i tulltaxan en efter min uppfattning olycklig formulering, som gör, att en sådan säsongtull icke sättes i kraft eller försättes ur kraft efter samma regler, som gälla för en tulltaxeändring, som riksdagen beslutar med den vanliga formuleringen. Om riksdagen t. ex. beslutar, att från och med den 1 juli tullen på äpplen skall utgöra 20 öre i stället för som nu 10 öre, så finns det alltså vissa generella regler beträffande den tidpunkt, från vilken en sådan tullsats skall tillämpas. De nu gällande bestämmelserna angående säsongtullarna, som gälla dels för vissa slags frukter, dels vissa slags grönsaker, äro formulerade så, att en viss tilläggstull skall utgå för dessa varor, för såvitt de inkommit under vissa perioder av året.

Jag väljer ett konkret exempel. Den vanliga tullen på äpplen är 10 öre per kg, men för äpplen, som inkomma under sista halvåret, från och med den 1 juli till och med 31 december, skall dessutom utgå tilläggstull med 10 öre per kilogram. Jag skall tillåta mig illustrera innebörden härav med två exempel. Om en person har importerat äpplen till frihamn och vill ha ut dessa äpplen till den lägre tullsatsen, som gäller för det fall att de inkommit före den 1 juli, skall han se till, att han har hunnit få dem förtullade, så att de kunna lämna frihamnen före den 1 juli. Om tullen icke hinner expediera honom, får han betala en tilläggstull på 10 öre per kilogram. Det blir således beroende bl. a. på tullverkets möjlighet att snabbt effektuera de tjänster, allmänheten normalt har rätt att begära av verket, huruvida han får betala den ena eller den andra tullsatsen.

Jag skall taga ett annat exempel. Då man vid övergången från högre till lägre tullsats vill så snart som möjligt, alltså från den 1 januari, efter nyår ha tillgång till äpplen, förtullade efter den lägre tullsatsen, får man se till, att dessa äpplen icke anses ha inkommit före den 1 januari. Man kan således inte ha dem liggande i tullhamn på tullager till den 1 januari och därefter få ut dem till den lägre tullsatsen. Alltså kan t. ex. för Norrlands del importören icke begagna sig av den möjlighet, han har, då det gäller andra varor, att lägga dem på tullager under tullens kontroll, tills man kommer in i den tid, då tullen är lägre. Det blir således för folk, som bor i södra Sverige, möjlighet att mycket tidigare på nyåret få äpplen till den lägre tullsatsen på 10 öre per kilogram än för folk, som bor i Norrland.

Nu är det ju så, att dessa tullar väsentligen tillkommit för att skydda fruktodlarintresset. Det är norrlänningarna, som bäst behöva få tillgång till billig frukt i så stor utsträckning som möjligt, som bli hårdast drabbade av denna besynnerliga formulering. Om riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts förslag, skulle det bli möjlighet för norrländska importörer att taga in äpplen när som helst under slutet av året, lägga dem i tullager och uttaga dem så snart som möjligt på nyåret till den lägre tullsats, som då gäller.

När denna fråga behandlades i bevillningsutskottet, var den föremål för förberedande behandling i första avdelningen, och då var det relativt stor ma-

Ang. giltighetstiden för vissa tullsats. (Forts.)

roritet för bifall till Kungl. Maj:ts förslag, men när det kom till plenum, hade det blivit litet förändring i utskottets sammansättning, och det hade till följd, att det blev en fullständig borgerlig samling mot detta förslag. Jag hörde, då det från nuvarande reservanters sida gjordes gällande, att detta endast var en enkel tullteknisk rationaliseringsåtgärd, ett motiv, som formulerades ungefär så: Det är ju klart, eftersom affärsmännen och konsumenterna vilja ha denna ändring, att den måste innebära fördel för dem och således lända fruktodlarna till skada. Det var ett resonemang, som jag tyckte var alltför mycket förenklat. Jag tror inte, man kan påstå, att det länder fruktodlarna till skada, om kammaren bifaller Kungl. Maj:ts förslag. Ett konsumentintresse är det ju så till vida, att man tycker, det är rimligt, att landets hela befolkning får vidkännas dessa tilläggstullar efter samma normer. Det kan icke vara rimligt, att man för ett förmer intresse för södra Sveriges fruktodlare skall utlämna Norrlands konsumenter, då det här icke gäller ett fruktodlarintresse utan på sin höjd ett statsfinansiellt intresse. Vidare tycker jag, att det är ett befogat anspråk från handelsns sida, att de möjligheter att begagna tullager med ekonomisk fördel, som finnas beträffande varor, som äro underkastade tulltaxeändringar, också böra finnas beträffande dessa tilläggstullar. Frihamnarnas intresse därvidlag lämnar jag för tillfället åsido. Jag föreställer mig, att det kommer att uppträda talesmän för detta intresse från annat håll.

Herr talman! Då jag nu yrkar bifall till Kungl. Maj:ts förslag, vill jag endast till slut erinra om att initiativet till detta Kungl. Maj:ts förslag icke har utgått från några företrädare för konsumentintresset utan kommit från generaltullstyrelsen, som finner, att de nuvarande bestämmelserna äro orimliga. Det har också kommit initiativ från handelskammaren i Östersund, och naturligtvis har det framträtt representanter för handelsintresset i Norrland.

Jag hemställer således om bifall till det av reservanterna gjorda yrkandet.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Ja, herr talman, det är ju, såsom det framgår av betänkandet och som den siste ärade talaren erinrade om, så, att vi ha säsongtullar för frukt, d. v. s. vi ha högre tullar vissa tider av året och lägre tullar andra tider av året, och det är ju vid övergången som det kan vara en olägenhet att icke ha fullt fria händer vid tullbehandlingen av dessa varor. Vid frihamnarna finnas kylhus, så att det är möjligt för importörerna att där lägga upp stora lager av importerade varor. Den förändring, som nu är ifrågasatt, skulle innebära, att på ankomstdagen dessa stora importörer finge förtulla dem och sedan låta dem ligga i lager i frihamnen för att taga ut dem till försäljning i mån av behov. Vad tullhamnarna beträffar, föreligger ju icke samma möjlighet, men i den mån varor kunna förvaras antingen på fartyg eller läggas i tullnederlag, ha importörerna möjlighet att även där låta dem ligga lagrade. Det är dock icke så organiserat där, att den möjligheten finns i någon vidare utsträckning. Nu säges visserligen, att om de icke ha denna möjlighet, kunna de flytta in varorna inom tullgränsen och sedan lagra upp dem i de kylhus, som finnas inne i landet, t. ex. i Stockholms stad, Malmö och Göteborg. Där kunna de taga in dem och lagra dem och ändå få in dem till den lägre tullsatsen. Men jag förmodar, att det icke är samma lätthet i alla fall att gå tillväga på det sättet, ty det blir väl alltid förenat med någon ökad kostnad, och varorna skulle troligen bli underkastade temperaturväxling och dylikt, så att hållbarheten väl kanske icke bleve fullt så god, att de kunna utnyttja den möjlighet, som finns i frihamnarna.

Nu kan man säga: varför skall man sätta sig emot en anordning, som måste vara till fromma för importen och för behandlingen av frukten? Ja, riksdagen har ju gått in för att vi skola ha säsongtullar, och således, när varor komma

Ang. giltighetstiden för vissa tullsats. (Forts.)

in efter viss tid eller konsumeras efter viss tid, skola de vara åsatta högre tullsats. Jag förmodar, att det väl är riktigt, att om riksdagen har bestämt detta, man också ser till, att dessa säsongtullar bli effektiva, så att odlarna få det skydd, som blivit dem tillerkänt. Det kommer att försvagas, i fall det förslag, som framlagts, kommer att godkännas, och det är av den anledningen utskottsmajoriteten har motsatt sig denna förändring. Det är ju så, att vår trädgårdsodling och icke minst vår fruktodling är i behov av någon omsorg från statsmakternas sida, och det har den också i viss utsträckning fått. Men den har blivit mycket hårt trängd under senare år. Jag vill erinra därom, att för ett fåtal år sedan togs apelsintullen bort, vilket givetvis haft den verkan, att konkurrensen från det hållet är synnerligen svår. Vi ha ju fått en ständigt ökad import av dessa varor, och på allra sista tiden ha vi fått vidkännas åtskilliga inskränkningar i det stöd, frukt- och grönsaksodlingen haft. Tiden för säsongtullarnas tillämpning har sålunda avkortats och detta av handelspolitiska skäl. Vidare tvingades vi att åsätta skatt på det inhemska vinet i syfte att man icke skulle konkurrera så skarpt med det utländska, och detta går ju ytterst ut över avsättningsmöjligheterna för frukt. Vidare vill jag erinra därom, att under sista hösten upphävde Kungl. Maj:t tullen på vindruvor, vilket verkat ytterligt starkt konkurrerande på avsättningen av svensk frukt; detta också av handelspolitiska skäl.

Herr Björnsson talade så varmt för Norrland och ville tydligen försöka få norrlänningarna på sin sida genom det exempel, han framförde. Men gentemot det ber jag få erinra därom, att de handelspolitiska skäl, som jag här tillåtit mig påpeka, i nästan alla fall, där det varit fråga om frukten, gällt avsättningen av våra trävaror. Således böra norrlänningarna ha ett mycket stort intresse att i någon mån kompensera detta, och om de vid detta tillfälle kunna hjälpa och stödja fruktodlarna, så ha de den allra största anledning därtill. Det föreligger vid denna riksdag en motion, som väckts i riksdagens båda kamrar — man kan kalla den en massmotion — som är undertecknad av ett stort antal kammarledamöter. Den är icke slutbehandlad ännu, men den går ut på att man skall skärpa skyddet för den inhemska trädgårdsodlingen och fruktodlingen. Det torde vara anledning att i detta sammanhang erinra härom. Så småningom kommer väl betänkanudet fram angående detta, och då kan det ju hända, att det blir ytterligare anledning att tala om de saker, som där beröras.

Jag har tillåtit mig vidröra dessa saker, herr talman, därför att de ju ha ett visst sammanhang med denna frågas avgörande och de spörsmål, jag tillåtit mig beröra.

Jag tillåter mig yrka bifall till utskottets förslag.

Häri instämde herrar *Löfvander, Elof Andersson och Johan Larsson.*

Herr Wohlin: Herr talman! Då jag hyser ett livligt intresse för den svenska fruktodlingen och i likhet med den nästföregående ärade talaren är angelägen om att denna viktiga gren av vårt jordbruk beredes erforderligt skydd gentemot övermäktig utländsk konkurrens, men samtidigt ansluter mig till den kungl. propositionen i det föreliggande ärendet, vill jag med några ord motivera denna min ståndpunkt.

Utskottets ärade ordförande har fullständigt rätt i sin skildring av de åtgärder, som på grund av handelspolitiska skäl under senare år måst vidtagas och som försvagat skyddet för den svenska fruktodlingen. Icke endast har tullsatsen på apelsiner borttagits och likaså tullsatsen på vindruvor, utan därjämte har på grund av krav från länder, med vilka handelsuppgörelser träffats,

Ang. giltighetstiden för vissa tullsatser. (Forts.)

giltighetstiden för säsongtullarna å vissa slag av frukter beskurits. Det råder nog intet tvivel därom, att vissa av dessa åtgärder, särskilt den genomförda tullfriheten på apelsiner och vindruvor, varit till olägenhet för den svenska fruktodlingen med hänsyn till den konkurrens, som av kända skäl råder mellan olika slag av frukter i konsumtionen. Jag vill uttala förhoppningen, att riksdagen vid ett senare tillfälle måtte ägna detta spörsmål om skydd för den svenska fruktodlingen och trädgårdshanteringen i allmänhet erforderlig uppmärksamhet, och jag väntar mig i sådant sammanhang helt naturligt ett stöd från bevillningsutskottets ärade ordförande, som i sådana frågor principiellt sett brukat intaga en liknande ståndpunkt som den, jag har förfäktat.

Emellertid torde det bero på ett fullständigt missförstånd, då man fört dessa skyddsåtgärder för den svenska fruktodlingen på tal i samband med den kungl. proposition, varom nu är fråga. Denna kungl. proposition åsyftar att åstadkomma ordning i de nu mera än tillförene tilltrasslade förtullningsreglerna med avseende å sådana frukter, för vilka säsongtullar äro gällande. Utan att ingå på en för kammarens ledamöter säkerligen tröttande redogörelse för dessa förtullningsregler i tullhamn, dels vid direkt förtullning och dels vid förtullning från tullager, ävensom i frihamn före och efter den nya frihamnsförfattningens tillkomst, kan jag i korthet sammanfatta saken sålunda, att det för närvarande består en olikformighet i förtullningsreglerna mellan å ena sidan tullhamn och å andra sidan frihamn, som är olidlig icke endast för det ämbetsverk, som har att handha dessa författningar, utan även och framför allt med hänsyn till den stora trafik, som är intresserad av importhandeln och som kan ha skäligen anspråk på att kongruenta förtullningsregler gälla i de olika fallen.

Kungl. Maj:ts proposition innebär, i några få ord sagt, att de regler, som för närvarande dels i tullordningen och dels i den nya frihamnsstadgan äro fastställda vid förtullning av varor, där tulländringar av riksdagen beslutas, skola få en motsvarande tillämpning beträffande de varor, som äro underkastade säsongtullar. De regler, som nu äro gällande, då en tull borttages eller en ny tull tillkommer, resp. då en tullförhöjning eller tullsänkning träder i kraft, äro fastslagna i författningar, som äro enkla och överskådliga, och de gälla med avseende å tullhamn vid de olika förtullningstillfällena samt med avseende på frihamn efter samma huvudregler. Propositionen åsyftar att reglera proceduren vid förtullning av säsongtullar underkastade varor efter dessa samma regler. Genom ett avslag på den föreliggande kungl. propositionen i enlighet med bevillningsutskottsmajoritetens betänkande komma de hittillsvarande allmänt påtalade olägenheterna och olikheterna vid förtullning i tull- och frihamn att skärpas, utan att man därigenom i någon mån skyddar den svenska fruktodlingen. Man tvingar endast sjötrafiken att under de 14—30 dagar, som föregå en säsongtulls ikraftträdande, anlöpa tullhamn i stället för frihamn, samt trafikanterna att från frihamnarnas lager, innan säsongtullen träder i kraft, överföra frukten till lagerlokaler i tullinlandet. Här i Stockholm finnas numera så stora kyllager i tullinlandet, att de förslå väl att fylla detta lagerbehov.

Beträffande konkurrensen mellan den svenska frukten, å ena sidan, och de importerade äpplena och päronen från föregående års skörd på södra halvklotet förhåller det sig — jag vill understryka detta påpekande för utskottets ärade ordförande — i korthet på följande sätt. De importerade päronen hålla sig icke så länge, att de kunna utöva någon dylik konkurrens. Återstå då de importerade äpplena från södra halvklotet. Erfarenheten har emellertid visat, att så snart de svenska plommonen kommit i marknaden, bliva dessa importerade äpplen icke ens säljbara till inköpspriset på produktionsorten, och det gör, att

Ang. giltighetstiden för vissa tullsatser. (Forts.)

de måste säljas slut, innan plommontiden kommer och innan frukt av ny skörd kommer i marknaden, vare sig denna frukt är av svenskt eller utländskt ursprung. Från dessa äpplen från södra halvklotet föreligger sålunda ingen konkurrens med de svenska äpplena och päronen. Däremot föreligger konkurrens från importerad frukt från södra och mellersta Europa samt från Förenta staterna, allt av ny skörd, men denna import träffas hela hösten, i den mån den är belagd med tull eller säsongtull, av dessa tullar, och denna konkurrens berör icke den föreliggande frågan.

Jag vill framhålla, att det område, som Kungl. Maj:ts proposition nu avser att reglera, och den fråga, som är före, böra bedömas icke närmast — och från min sida icke alls — ur synpunkten av de svenska frihamnarnas och de svenska frihamnsbolagens enskilda intressen. Det må vara andra, som företråda dessa nog så viktiga synpunkter. Frågan bör främst bedömas ur den synpunkt, jag här har anfört, nämligen ur synpunkten att åstadkomma enhetliga förtullningsregler i tull- och frihamnar för säsongtull underkastade varor, och den har enligt min bestämda uppfattning ingen som helst betydelse för frågan om den svenska fruktodlingens tullskydd under nu rådande förhållanden. De bekymmer, som utskottets ordförande av naturliga skäl uttalade med avseende å den svenska fruktodlingen, hänföra sig, såsom nyss nämnts och som vi alla veta, till av handelspolitiska uppgörelser nödtvungna tullnedsättningar eller genomförd tullfrihet resp. förkortningar i säsongtullarnas giltighetstid, och det hade varit vid de tillfällen, då riksdagen behandlat dessa bevillningsutskottets enhälliga utlåtanden, som protester eller bekymmer hade kunnat vara på sin plats. Man skulle också vid behandlingen av de nya frihamnsförfattningarna föregående år möjligen ha kunnat vänta sig vissa invändningar från de för fruktodlingen intresserades sida, nämligen då fråga var om den utsträckta lagringstid för förtullade varor i frihamnarna, som då genomfördes och som har sin egentliga betydelse med avseende å frukten. Men som alla veta, skedde icke detta. Det var också naturligt, eftersom handelspolitiska uppgörelser icke äro mycket att tala om, sedan de ha blivit avslutade. Det förekom icke heller någon invändning mot den i de nya frihamnsförfattningarna fastställda lagringstiden. Vid nu föreliggande tillfälle ha dessa synpunkter och dessa bekymmer ingen som helst relevans.

Då jag nu i likhet med den förste talaren i debatten och i likhet med Kungl. Maj:t och en rad hörda myndigheter och korporationer anser en reglering av dessa förhållanden vara i högsta grad av behovet påkallad, icke minst med hänsyn till de rättstvister och stridigheter, som för närvarande råda, de överklaganden av tullmyndigheternas beslut, som förekomma därför, att rationella bestämmelser icke finnas, och den oreda och förvirring, som nu härska på detta område, så finner jag, att den föreliggande propositionen är synnerligen väl motiverad. Den kan accepteras även av den mest livliga anhängare av ett rimligt skydd för den svenska fruktodlingen, och den bör vinna riksdagens godkännande. Jag tillåter mig därför, herr talman, att hemställa om bifall till det yrkande, som innefattas i den vid betänkanDET fogade reservationen, vilket är detsamma som bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Den föregående talaren riktade en reprimand mot mig ävensom mot de andra utskottsledamöterna och sade, att vi vid behandlingen av handelspolitiska frågor borde starkare ha framhävt våra betänkligheter mot dessa åtgärder, alltså vid avvägning av tullsatser och tiden för deras tillämpning. Men jag kan försäkra herr Wohlin, att jag icke heller vid tidigare tillfällen försummat att försöka bevaka fruktodlingens intressen. Jag var till och med reservant och opponent, när herr

Ang. giltighetstiden för vissa tullsatsler. (Forts.)

Wohlin framlade förslaget om upphävande av tullen på apelsiner. Jag har alltså visst icke försuttit fatalierna. Men man får ju icke alltid majoritet för sina åtgöranden, fastän jag livligt hoppas, att jag skall få det nu i dag.

Vad nu beträffar lagringen i frihamnen, hade vi ju den frågan före, när vi senast behandlade frihamnsförordningen — det var visst förra året. Då framhölls det för bevillningsutskottet — några debatter tror jag icke förekommo i kamrarna då — att det innebar en mycket stor olägenhet, att förtullat gods fick återföras till och lagras i frihamn. Då tog man vid det tillfället bort den möjligheten, men nu har det tydligen framkommit klagomål på detta från dem, vilkas intresse i någon mån berörts, och man vill återgå till tidigare rådande förhållande. Man vill tillåta, att frukten förtullas och därefter återföres till kylhusen i frihamnen för att senare tagas in inom en viss tid. Men då förtar man ju effektiviteten av de säsongtullar, som vi ha, och det kan väl icke vara riksdagens mening, att man skall förfara på det sättet.

Sedan har här anförts, att importörerna bli lidande, om de icke i sista minuten kunna få in varorna. Det kan bli stockning och svårigheter för tullverket, och importörerna kunna anse sig orättvist behandlade, om de icke de sista timmarna få sina varor förtullade och expedierade. Men det är väl icke meningen, att alla skola komma i sista minuten? Är det så angeläget för oss att det kommer in massor av onödig frukt i sista minuten? Importörerna få liksom andra människor passa på, om de vilja ha sina varor expedierade.

Sedan sade herr Wohlin, att den frukt, som kommer in t. ex. omkring den 1 juli, när den högre säsongtullen träder i kraft, icke är mycket värd. Men vad ha vi då för intresse av att taga hit den? Det kan icke vara någon mening med det. Han sade också, att våra frukter icke äro färdiga förrän i augusti eller september. Nej, det är visserligen sant att plommon och päron icke äro färdiga före den tidpunkten, men vi ha dessförinnan hela vår bärsäsong, som är av ytterst stor betydelse, och det är klart, att dessa utländska frukter i högsta grad konkurrera jämväl med dessa produkter.

Jag anser sålunda, att det icke finnes någon anledning att gå med på denna ändring. Det finnes inga intressen, som på något sätt trädas för nära genom att man har kvar de nuvarande bestämmelserna. Om man däremot ger importörerna ökad möjlighet att intill de sista dagarna och de sista timmarna få in sina varor och konkurrera med svenska produkter, kommer detta naturligtvis, som jag tidigare sagt, att göra säsongtullarna ineffektiva, och det är ju meningslöst att bidra till detta.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Stendahl: Herr talman! Jag undrar om inte utskottets ärade ordförande gjorde sig skyldig till ett missförstånd, då han ville göra gällande, att här vore fråga om att återinföra den s. k. »rundkörningen» eller att underlätta en mer eller mindre, närmast mindre önskvärd import strax innan en högre tull — d. v. s. i detta fall säsongtull — skulle tillämpas, på så sätt, att man skulle underlätta för dessa varor att komma in i landet efter den lägre tullen. Detta är nog, herr ordförande, en missuppfattning från herr ordförandens sida. För att klarlägga den måste jag be herrarna fasthålla vid två saker, som vid bifall till propositionen skulle gälla. Den ena är, att vid förtullning från frihamn skulle den tull gälla, som existerar den dag varan lämnar frihamnen. Vid förtullning från ett nederlag skulle den säsongtull gälla, som gällde ankomstdagen före uppläggnings- tillnederlaget. Med dessa bestämmelser kvarstår således som ett faktum —

Ang. giltighetstiden för vissa tullsatsen. (Forts.)

om den kungl. propositionen avslås — att varor, som äro inlagda på tullnederlag dagen innan en säsongtull skall träda i kraft, när som helst, en månad eller två månader eller så länge varorna hålla sig efter att de ha blivit inlagda på tullnederlag, kunna förtullas efter den tidigare gällande, lägre tullsatsen. De drabbas med andra ord icke av säsongtullen. Resultatet av dessa två olika bestämmelser — vilket är det, som Kungl. Maj:t vill eskamotera bort, då Kungl. Maj:t föreslår, att enahanda bestämmelser skola gälla för frihamn och tullnederlag — blir, i händelse de skola kvarstå oförändrade, att strax innan en säsongtull skall träda i kraft, måste i frihamn de varor, som komma att drabbas av densamma, lämna frihamnen och läggas in på andra magasin, eller också måste man ordna på det sättet, att man överhuvud inte tager varorna till frihamnen — detta för att spara kostnader — utan till en tullhamn, där man antingen förtullar dem genast och lägger in dem på magasin eller också icke förtullar dem utan lägger på tullnederlag, då man när som helst kan taga ut varorna utan säsongtull. Det är detta som utskottet föreslår, ingenting annat. I motsats härtill står Kungl. Maj:ts uppfattning — och den delar jag — att man icke bör låta Sveriges frihamnar stå i något slags strykclass.

Det förefaller mig ha varit ett verkligt allmänt intresse, att frihamnar kommit till stånd. Malmö stad har nedlagt ungefär 17 miljoner på sin anläggning, Stockholms stad har nedlagt ungefär dubbelt så mycket på sin, och även Göteborg har lagt ned ett mycket stor belopp på sin frihamn. Det förefaller mig således som om man med hänsyn härtill icke borde ha anledning att särskilt handikappa frihamnarna och placera dem i ogynnsammare läge än en vanlig tullhamn. Tvärtom brukar det ju vara meningen, att en frihamn skall ha vissa lättnader utöver dem, som beviljas tullhamnar. Här har man i enlighet med utskottets hemställan velat ordna det så, att frihamnarna skulle komma i sämre läge än tullhamnarna, och det kan väl ändå inte vara riktigt. Jag kunde förstå, att man ändå gjorde detta, om man därigenom kunde skydda det intresse — fruktodlingen —, som man vill slå vakt om. Och denna behöver skyddas. Genom att man tog bort tullen på vindruvor blev den sista säsongen verkligen prekär för den svenska fruktodlingen. Det är ett konstaterat faktum, att man från ett stort fruktförsäljningsställe i Stockholm, samtidigt som man sålde 1,000 kg druvor, avyttrade endast 50 kg svensk frukt. Det var ju katastrofalt för de svenska fruktodlarna. Om man således genom att gå den av bevillningsutskottet föreslagna vägen kunde ingripa mot detta förhållande och bidra till att den svenska frukten fick ökad avsättning, skulle jag icke haft ett ord att invända, men det är just det man inte gör. Man kan med de av utskottet föreslagna bestämmelserna varken minska importen av utländsk frukt med ett enda kilo eller öka tullinkomsterna med ett enda öre. Då utskottets åtgärder icke lända till avsedd nytta, utan i stället skada andra legitima intressen, förstår jag verkligen icke, herr talman, varför man skall vidtaga dessa.

Jag tillåter mig således, herr talman, att yrka bifall till reservationen, som överensstämmer med Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Jag nödgas ta till orda en gång till för att bemöta herr Stendahl. Han ville göra gällande, att frihamnarna skulle befinna sig i ett sämre läge än de vanliga tullhamnarna och att det finnes möjlighet för fruktimportörerna att lagra sina fruktpartier i dessa tullnederlag. Men den möjligheten är väl mycket minimal, ty lagerlokalerna måste vara sådana, att frukten håller sig frisk, och dylika lokaler finnas väl ej i de vanliga tullnederlagen. Dessutom är det väl så, att im-

Ang. giltighetstiden för vissa tullsatser. (Forts.)

portörerna icke få ha sina varor liggande på tullnederlag för ingenting, utan de måste betala en avgift därför, och detta kommer i sin mån att fördyra och försvåra lagringen.

Nu säger man, att man vållar ökade svårigheter i frihamnarna för importörerna, men det gör man icke. De få lagra så mycket frukt de vilja. Skillnaden är bara, att de skola betala tull efter den tullsats, som gäller, när de taga frukten från frihamnen till tullinlandet. De få icke gå till väga på det sättet, att de ha frukten liggande i lagerlokaler därute, förtulla den och sedan lägga tillbaka den någon tid för att sedermera föra in den efter en lägre tullsats än den som då gäller. Det är detta man icke vill vara med om att det får passera.

Herr statsrådet **Wigforss**: Jag har antagligen icke mycket att tillägga, som kammaren icke redan hört under debatten. Det som har gjort saken känslig är naturligtvis den dragkamp, som under de sista åren har ägt rum mellan å ena sidan de intressen, som velat skydda fruktodlingen, och å andra sidan de intressen, som för att skydda våra exportindustrier fått vara med om att begränsa skyddet för fruktodlingen. Man förstår sålunda, att här äro vissa känslor och vissa intressen med i spelet, men det är ju beklagligt, att den striden skall gå ut över dem, som det alls icke angår, nämligen de svenska frihamnarna, ty det är uppenbart, att om vi icke hade haft frihamnar, skulle hela trafiken fått gå över tullhamnarna.

Nu ha vi en anordning, som heter frihamnar, med vissa bestämmelser. Det förefaller mig åtminstone ganska egendomligt, att man skall begagna vissa tekniska arrangemang vid själva förtullningen från frihamn för att skydda ett visserligen så legitimt intresse som detta fruktodlingsintresse. Det är att blanda in saker, som egentligen icke borde komma på tal vid avvägningen mellan dessa två intressen. Om det verkligen vore så, att de intressen, som här skulle kunna skyddas genom att man avvisade den kungl. propositionen, vore påtagliga eller ens nämnvärda, så kunde man förstå det, men jag tror, att kammaren i stort sett har märkt, att det enda man kan åstadkomma är att tvinga bort importörerna från lagringsmöjligheterna i frihamnarna, som kanske ur deras synpunkt äro något mer bekväma, över till lagring i tullinlandet eller tullnederlag. Under sådana förhållanden får man ju försöka väga det ena intresset mot det andra, och även bevillningsutskottets ordförande borde erkänna, att det intresse ur fruktodlingssynpunkt, som det här gäller, är utomordentligt litet. Den vinst, som fruktodlarna kunna göra, är mycket liten. Att då vända sig mot en hel opinion inom den andra delen av näringslivet, alltså importörerna och affärsvärlden, som här med en mun genom sina organisationer ha velat gå på denna linje, det förefaller väl ändå vara att använda mera våld än det lilla intresset kräver. Jag tycker, att om man vill se saken som den verkligen ligger till, så finnes det ingen anledning till annat än att följa reservanterna, d. v. s. att bifalla Kungl. Maj:ts proposition.

Herr **Stendahl**: Herr taiman! Jag skall tillåta mig en replik till utskottets ärade ordförande.

Det finnes i Stockholm mer än tillräckligt stora kylhusanläggningar för att upplägga all den frukt, som behöver lagras i Stockholm när säsongtullarna träda i kraft, även om frihamnen blir utestängd. På den punkten kommer man således ingenstans, herr ordförande.

Jag vill sedan säga en sak till, och det är, att jag inte förstår, hur en så klok man som ordföranden i bevillningsutskottet kan tro, att man på den väg, som han här har gått, kan komma fram till det mål, som han vill nå,

Ang. giltighetstiden för vissa tullsatser. (Forts.)

d. v. s. att försvåra importen eller åstadkomma högre tull på frukt. Hade han velat komma till det målet, så förefaller det mig som om han, jämte utskottet, borde ha vänt sig mot de bestämmelser, som nu gälla för förtullning från tullnederlag. Då hade det, såvitt jag förstår, varit rim och reson i resonemanget, men som det nu är, får herr ordföranden ursäkta mig, att jag inte begriper logiken.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande betänkandet hemställt samt vidare på bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Björnsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 36;

Nej — 84.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 240, med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt med mera.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 27, i anledning av väckt motion angående ändring av 19 kap. 3 § första stycket lagen om delning av jord å landet med mera.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 72, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Andersson, Per*, hemställt, att riksdagen måtte besluta hos Kungl. Maj:t anhålla, att förslag måtte framläggas dels till uppmjukande av bestämmelserna uti 19 kap. 3 § första stycket jorddelningslagen rörande fordringarna på självständig fastighet, dels ock till sådan lagstiftning, att därigenom bereddes möjlighet för varje ägare av avstyckat eller avsöndrat område att under vissa förutsättningar erhålla befrielse från ansvar för varje slag av in-teckning i stamfastigheten.

*Om viss
ändring i
jorddelnings-
lagen.*

Om viss ändring i jorddelningslagen. (Forts.)

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motion, I: 72, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Herr Lindhagen: Herr talman! Jag har förbisett det här ärendet i andra lagutskottet och därför försummat tillfället att i utskottet avgiva de påminnelser, som läsandet av betänkandet enligt min uppfattning erfordrar. Det har varit en gammal grundsats i den sociala jordfrågan, i den mån den gått på lagvägarna, att man skulle se till, att alla gamla odalbruk, som blivit utbrutna på ett ofullständigt sätt, skulle återföras till odalbruk, som bleve självförsörjande. Det finns massor av sådana ofullständiga jordbruk i all synnerhet i Norrland, Dalarna och Värmland. För detta ändamål har ju ock påkallats, att den vaga formuleringen i 19 kap. 3 § ägodelningslagen skulle förtydligas just på det sättet, att vid utbrytning av sådana gamla odalbruk det bleve alldeles klart, att tillräckligt med odlingsmark och husbehovsskog skall läggas till dem.

Nu finna vi, att motionären begärt i stället ett uppmjukande av bestämmelserna, så att man skulle avstå något från fordringarna på självständiga fastigheter i detta fall, således i strid mot våra bemödanden i gångna tider. Och jag blir ganska förskräckt, då lantmäteristyrelsen säger, att en sammanläggning av sådana här ägor är utav den stora vikt, att trots att hela frågan om 19 kap. 3 § lär vara under särskild utredning, är lantmäteristyrelsen sinad att omedelbart påkalla åtgärder av Kungl. Maj:t.

Det var också ett av våra gamla bekymmer, att man just begagnade sammanläggningsvägen för att i tid, innan en lagstiftning kom i vägen, kunna sammanlägga inägor, som voro ofullständigt utbrutna, så att det bara skulle bli ett självständigt, självförsörjande jordbruk i stället för två, som det enligt vår mening skulle vara och vilket på den tiden också fastslogs i lagstiftningen. Det var många gånger, som det just framhölls för oss, att skogsbolag och spekulanter försökte kringgå den grundsats, som jag nyss talade om, genom att i lantmäteriväg få rättighet att sammanslå sådana ägor för att undvika, att det skulle bli två självförsörjande jordbruk med tillskott från den stora jordägaren, nu särskilt bolagens, ägor till odlingsmark och husbehovsskog. Jag kan inte förstå annat än att det på samma gång blir en handräckning åt skogsindustrien, som för billigt pris och med oerhörd vinst förvärvat dessa gamla kronojordbruk och sedan utbrutit dem ofullständigt. Industrien slipper ifrån att ge dessa jordbruk deras behöriga fullkomning genom tillägg av odlingsmark och husbehovsskog på de av kronan förr ägda och till jordbruket donerade skogarna. Så där går utvecklingen runt, och nu är man tillbaka vid samma ståndpunkt och samma äventyr, som då vi började med den sociala jordfrågans tillrättaläggande på ett skäligt sätt.

Jag skulle därför för min del, ifall jag varit närvarande i lagutskottet, ha yrkat, att utskottet skulle tillstyrkt en skrivelse i motionens syfte men under förbehåll, att de hänsyn jag talat om icke äventyrades, en ur andra synpunkter lämplig jämkning och sammanläggning finge äga rum. I all synnerhet då man får läsa om lantmäteristyrelsens brådska, då den kallar detta för en synnerligen viktig angelägenhet, blir det än mer nödvändigt att i skrivelse till Kungl. Maj:t varna för att gå för långt uti lantmäteristyrelsens ivran för detta ändamål. Jag känner ju inte, vad lantmäteristyrelsen menar, men anses detta vara en så oerhört viktig och brådskande angelägenhet, kan det inte betyda annat än att man vill på den omvägen försöka åstadkomma, att det nu äntligen blir möjligt, att en mängd små ofullständigt utbrutna odaljordbruk få fortfarande vara ofullständiga på det sättet, att man sammanläg-

Om viss ändring i jorddelningslagen. (Forts.)

ger två stycken, varigenom den stora jordägaren — skogsägaren — slipper att tillhandahålla odlingsmark och husbehovsskog för mer än ett jordbruk i stället för två. På detta sätt minskas oavslåeligt möjligheten för tillkomsten av »självförsörjande jordbruk».

Jag hoppas dessa erinringar få komma under övervägande av Kungl. Maj:t vid sidan av utskottets oförbehållsamma tillstyrkan i sak av motionen, som kanske inte i sig själv avsett annat än vad jag nu skulle vilja, att riksdagen skrivit om till Kungl. Maj:t.

Herr Westman: Herr talman! Utskottet har avstyrkt en motion, som är väckt av herr Andersson, Per, och gjort detta under hänvisning till att lantmäteristyrelsen avsåg att i en skrivelse till Kungl. Maj:t taga upp den fråga, som motionärerna intresserat sig för. Nu har lantmäteristyrelsen till Kungl. Maj:t avgivit den skrivelse, som utskottet förebådar. Skrivelsen är avgiven den 15 april i år. Herr Lindhagen yttrade, att han inte hade reda på lantmäteristyrelsens avsikter, och det märkte man mycket väl av den ärade talarens anförande, ty han talade om helt andra saker än dem som det är fråga om i motionen och i lantmäteristyrelsens yttrande. Jag tror, att Kungl. Maj:t vid behandlingen av det ärende, som är föremål för motionen och utskottsutlåtandet, icke kan ha någon som helst vägledning av dessa herr Lindhagens uttalanden i helt andra frågor.

Vad det är fråga om här, är bara det, att man skall möjliggöra för en liten fastighetsägare, som behöver några kvadratmeter från grannens tomt för att öka ut sin fastighet, att få den avstyckning, som behövs för att han skall få möjlighet att bebygga sin lilla fastighet eller sköta den, även om de båda fastigheterna tillhöra skilda primära skifteslag. Möjlighet att få en dylik liten avstyckning till stånd har han redan nu, om de båda fastigheterna tillhöra *samma* skifteslag, men om de tillhöra *olika* skifteslag, kan han inte få en dylik verkställd. I sistnämnda fall kan han nämligen inte i samband med avstyckningen få till stånd en sammanläggning. Om man nu ändrar lagen så, att man kan få till stånd en sammanläggning, även om områdena tillhöra skilda skifteslag, innebär det, att då kan man få göra en avstyckning av ett litet område.

Det är klart, att man skall se till, att de problem, som herr Lindhagen talade om, inte alls komma fram i detta sammanhang, och detta har mycket skarpt framhållits av lantmäteristyrelsen både i dess yttrande till utskottet och i dess yttrande till Kungl. Maj:t.

Jag vågar således säga, att om herr Lindhagen i likhet med mig hade läst lantmäteristyrelsens till Kungl. Maj:t avgivna utlåtande, skulle herr Lindhagen inte ha hållit sitt anförande här. Överhuvud taget är det väl bäst, att man lever i den tid, som man vill reformera, och inte i en lagstiftningsperiod, som tillhör rättshistorien, som herr Lindhagen gör.

Herr Lindhagen: Den siste talaren har inte levat i någon ordentlig lagstiftningsperiod alls, och det är därför, vi äro alldeles rättslösa i andra lagutskottet.

Den här frågan om ofullständiga jordbruk föreligger fortfarande precis som förut. Den har upprepat sig själv under hela världshistorien, men det vet inte ens en rättshistoriker som herr Westman. Det finns inga nyheter här, ingenting nytt under solen. I alla tider ha samma metoder använts, ända från Gracchernas tid och hela vägen upp.

Nu är det ju bra, att ordföranden här förklarar, att det bara gäller ett par kvadratmeter. Var står det, att det är bara ett par kvadratmeter? Det står inte i referatet av lantmäteristyrelsens yttrande här. Det står tvärtom: »Till

Om viss ändring i jorddelningslagen. (Forts.)

lagändringar i förstnämnda syfte har styrelsen förklarat sig i första rummet räkna upphävande av det nuvarande förbudet mot sammanläggning av områden, tillhörande olika primära skifteslag.» Däri kan ligga en hel mängd saker, och detta förbud har just tillkommit för att hindra sådana äventyr, som jag nu talat om. Nu skall det totalt upphävas. Det är väl äventyrligare än de två kvadratmeter, som den ärade talaren nu för säkerhets skull talade om. Upphäver man det förbudet, då är godtycket fritt även att omfatta hela hemman och inte bara de där småsakerna, som talaren berörde.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt.

*Ang. delning
av mark, som
förut använts
till väg.*

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 28, i anledning av väckta motioner angående delning av mark, som förut använts till väg.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft tre inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 286 i första kammaren av herr *Sanne* m. fl. samt nr 471 i andra kammaren av herr *Olsson* i Staxäng m. fl. och nr 473 i samma kammare av herrar *Jeppsson* och *Nilsson* i Steneberg.

I motionerna I: 286 och II: 471, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande lagbestämmelser, varigenom mark, som vid laga skifte avsatts till väg men som ej längre vore för detta ändamål behöflig, skulle kunna läggas till fastighet, inom vars ägo gränser marken vore belägen.

I motionen II: 473 hade föreslagits, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag rörande åtgärder till underlättande av att mark till nedlagda allmänna vägar eller vid skifte för delägarnas gemensamma behov avsatta vägar, som ej längre användes såsom sådana, skulle kunna förvärfvas av ägarna till kringliggande fastigheter och införlivas med dessa fastigheter.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen, i anledning av motionerna I: 286, II: 471 och II: 473, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en förutsättningslös utredning rörande frågan om åtgärder för att möjliggöra att mark, som använts till vägar, vilka blivit nedlagda, emedan de ej längre varit behöfliga som allmänna vägar eller som enskilda utfartsvägar, skulle kunna på enklare och billigare sätt än för närvarande förvärfvas av ägarna till de fastigheter, som gränsade intill vägmarken, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Herr **Lindhagen**: Herr talman! Jag vill bara anmärka, att här har införts en terminologi, som just utmärker den rättsperiod, som ordföranden i andra lagutskottet befinner sig i för närvarande. Det talas nu om »förutsättningslös utredning». Det är ett bekvämt sätt att komma ifrån alla grundsatser, så att riksdagen får vänja sig vid att här behöver man inte tänka. Man begär bara en »förutsättningslös» utredning — en utredning, som saknar förutsättningar! Riksdagen behöver inte skaffa sig några förutsättningar, utan man vilar i lugn och ro utan tankar. Man säger: »Det där intressera sig väl de andra för.» Därför har man satt in »förutsättningslös». Varför inte lika gärna genast säga ifrån, att Kungl. Maj:t måtte framlägga ett förslag för att möjliggöra att denna mark kommer till användning, ty det vill väl riksdagen i alla fall?

Ang. delning av mark, som förut använts till väg. (Forts.)

Men det förs man inte säga ut ens i ett så enkelt fall som detta, där det verkligen är alldeles klart att det bör förhålla sig på det sättet. Nej, vi skola skydda oss mot alla svårigheter från lagrådet och alla andra de där skarpa juristerna, och därför sätter man in »förutsättninglös». Det är den nya rättsperiodens grundlag — på samma sätt som nu att tvångsavlösning numera aldrig på något sätt får förekomma, fastän det alltid brukats i historien förr även hos oss och fortfarande brukas i våra grannländer och annorstädes.

Så det är nog verkligen en ny rättsperiod, herr Westman!

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m. *Lagförslag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m.*

Genom en den 26 februari 1936 till riksdagen avlämnad proposition, nr 35, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, dels, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m.;
- 2) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning;

dels ock anhållit om riksdagens yttrande beträffande ett å den internationella arbetsorganisationens konferens år 1934 antaget förslag till konvention angående arbetstiden i automatiska fönsterglasbruk.

På sätt framgick av statsrådsprotokollet hade föredragande departementschefen förordat ratifikation av berörda konventionsförslag under förbehåll att konventionen icke bleve gällande i Sverige tidigare än i Belgien, Frankrike och Tjeckoslovakien.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

A) att de i förevarande proposition framlagda förslagen till lag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m. samt lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning icke måtte antagas av riksdagen; samt

B) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte meddela, att riksdagen för sin del ansågo att förslaget till konvention angående arbetstiden i automatiska fönsterglasbruk icke borde ratificeras.

Reservation hade avgivits av herrar *Sigfrid Hansson, Norman, Olof Carlsson, Hage och Molander, fru Nordgren* samt herr *Hermansson*, vilka yrkat, att utskottet måtte hemställa,

A) att de i förevarande proposition framlagda förslagen till lag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m. samt lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning måtte antagas av riksdagen; samt

B) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte meddela, att riksdagen för sin del anslöte sig till föredragande departementschefens uppfattning, att förslaget till konvention angående arbetstiden i automatiska fönsterglasbruk borde — under förbehåll att konventionen icke bleve gällande i Sverige

Lagförslag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m.
(Forts.)

tidigare än i Belgien, Frankrike och Tjeckoslovakien — ratificeras av Sverige.

Herr Hansson, Sigfrid: Herr talman! Det är nu återigen fråga om en arbetstidsreform, som aktualiserats av den tekniska rationaliseringen och blivit föremål för den internationella arbetsorganisationens omsorg. Denna gång gäller det emellertid i hög grad en partiell reform. Den kommer, om den genomföres, att omfatta ett ringa antal arbetare i vårt land, endast något mer än ett hundratal. Värdet av densamma är icke mindre för det ur dessa arbetares synpunkt. Reformen är enligt min mening motiverad av hänsyn till det hårda, ansträngande och säkerligen hälsovådliga arbete, som flertalet av dessa arbetare utföra. Reformen skulle innebära, att arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m. skulle begränsas till 42 timmar per vecka, vilket förutsätter att arbetstiden uppdelas i fyra skift. För närvarande tillämpas 48-timmarsvecka.

Automatisk fönsterglastillverkning förekommer som bekant i vårt land vid endast två glasbruk, nämligen Glava och Oxelösund. Chefen för socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå har under inspektionsbesök vid dessa bruk konstaterat, att »temperaturen vid ugnarna på grund av hög yttertemperatur samt otidsenliga avskärnings- och utsugningsanordningar varit abnormt hög och vållat där sysselsatta arbetare stort obehag». Visserligen ha sedermera åtgärder vidtagits, som haft till följd att förhållandena något förbättrats, men enligt socialstyrelsens yttrande i ärendet torde »möjligheter föreligga att i än högre grad förbättra arbetsförhållandena vid ugnarna», varför, ävenledes enligt socialstyrelsens mening, införande av fyraskiftssystem icke skulle vara erforderligt.

De i bruken sysselsatta arbetarna, som ju mer än andra äro i tillfälle att göra erfarenheter i fråga om detta arbetes risker, ha däremot genom sin organisation, grov- och fabriksarbetareförbundet, energiskt hävdad den uppfattningen att en sådan arbetstidsreform, som det nu är fråga om, är av behovet påkallad. Denna uppfattning dela de med sina yrkeskolleger i andra länder, Belgien, England, Tjeckoslovakien o. s. v., och det är denna arbetaropinion, som föranlett internationella arbetskonferensen att med stor majoritet — 87 röster mot 28 — besluta en konvention om 42-timmarsvecka och fyraskiftssystem. För denna konvention röstade de flesta regeringsombuden, bland dem de svenska, samt arbetarombuden. Att arbetsgivareombuden röstade emot är måhända inte så särskilt märkligt. Den svenska regeringen har i konsekvens med den ståndpunkt, som intagits vid den internationella arbetskonferensen, låtit utarbета det nu föreliggande lagförslaget.

Till detta ber jag, i enlighet med den till utskottsutlåtandet fogade reservationen, att få yrka bifall. Jag tror att de i propositionen anförda arbetsskyddssynpunkterna till fullo motivera, att vårt land medverkar till genomförandet av denna partiella arbetstidsreform genom att ratificera ifrågavarande konvention. Jag ber att få erinra om att regeringen uttalat, att en svensk ratifikation bör göras beroende av huruvida konventionen ratificeras av de mera betydande fönsterglasproducerande länder, som tillhöra internationella arbetsorganisationen, nämligen Belgien, Frankrike och Tjeckoslovakien. Det är också under denna förutsättning, herr talman, som jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Westman: Herr talman! Den föregående ärade talaren har ju på ett kortfattat, men fullt tydligt sätt för kammaren angivit, vad den fråga rör sig

Lagförslag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m.
(Forts.)

om, som nu föreligger till kammarens avgörande. Kungl. Maj:t har föreslagit, att arbetstiden vid här ifrågavarande fönsterglasbruk skall begränsas till 42 timmar i veckan. Det skäl, som den ärade talaren anförde för att yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition var, som vi hörde, att hettan vid arbetet i dessa glasbruk är så stark, att den utsätter arbetarna för hälsovåda.

Man har emellertid, som vi också hörde, redan vidtagit skyddsanordningar, som minskat hettan för arbetarna. Det är tydligt att den fråga, som enligt den ärade talarens beskrivning här uppkommit, är en fråga, som borde lösas i arbetarskyddsväg. I propositionen finns likväl inte någon som helst utredning därom, att arbetet vid dessa glasbruk skulle ha visat sig vara hälsovådligt.

Jag måste för övrigt göra gällande, att om det blir fråga om att skydda arbetare för alltför hög hetta under arbetet, så bör man inte börja med fönsterglasbruken. Smältpunkten för glaset är ungefär 1,200 grader, medan den för järnet är 1,800 grader och mer. Arbetarna, som ha att göra med smältning av glas liksom med smältning av järn, komma i beröring med den starka hettan blott när de öppna luckorna för att sköta om materialet. Det är ju klart att det då måste stråla ut en starkare hetta från det varmare järnet än från glaset. Vid järnbruken komma arbetarna för övrigt vid valsning av järn i närmare beröring med den heta materian än man gör vid fönsterglasbruken. När valsningen börjar måste järnet vara omkring 1,000 grader varmt.

Om man sålunda skulle ta itu med detta arbetsproblem borde man först börja med järnverken. Och det vore ju så mycket mer skäl att göra det, som ett mycket större antal arbetare äro sysselsatta vid dessa verk än vid här ifrågavarande fönsterglasbruk, där som den ärade talaren sade icke mer än högst hundra arbetare äro sysselsatta.

Visar det sig, att arbetsförhållandena vid i första rummet järnbruken och i andra rummet fönsterglasbruken äro sådana, att arbetarna utsättas för skada till sin hälsa, bör man naturligtvis taga upp denna fråga till behandling i riksdagen. Men då skall det vara på grundval av en verklig utredning huruvida förhållandena äro hälsovådliga. I propositionen finns inte någon som helst upplysning i detta avseende. Inga medicinska myndigheter ha sagt, att arbetarna bli skadade till hälsan vid fönsterglasbruken. Yrkesinspektionen har icke heller sagt, att förhållandena där numera äro sådana, att man inte kan skydda arbetarnas hälsa genom att gå vidare på skyddsanordningarnas väg utan måste tillgripa den åtgärd, som är föreslagen i propositionen, nämligen arbetstidens förkortning till 42 timmar i veckan.

Det verkliga skälet för Kungl. Maj:ts förslag är heller icke något svenskt skäl, det kan man se om man läser propositionen, utan det är ett utländskt. Skälet är att i utlandet har i arbetarkretsar den nationalekonomiska föreställningen kommit upp, att om man förkortar arbetstiden för arbetargrupper i industrigrenar, där det råder arbetslöshet, skulle man minska arbetslösheten genom att bereda arbete åt flera arbetare. Som kammaren vet är ju den tesen ytterst omstridd, och den kan i varje fall inte stelt tillämpas. Vi behöva inte diskutera den alls i dag. Det gäller nämligen nu en fråga, som rör ett så litet fåtal arbetare, att arbetslöshetssynpunkten inte kan tillmätas någon som helst nationalekonomisk betydelse.

Det finns således ur den svenska riksdagens synpunkt, såvitt jag förstår, inte något bärande skäl anført för att riksdagen skulle just i fråga om dessa arbetare införa en kortare arbetstid än för alla andra. Låt oss komma ihåg att det är endast hälften av den svenska arbetarkåren, som kommit fram till

Lagförslag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m.
(Forts.)

åttatimmarsdagen ännu. Då är det väl ändå litet betänkligt att utan några bärande skäl nedskära arbetstiden till 42 timmar i veckan för en liten förtrupp, helst som ju denna förtrupp inte blir utvald enligt några som helst rättvisa grunder.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt de därunder förekomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr **andre vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att kammaren ville besluta, att sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1 måtte uppföras först bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan vid kammarens nästa sammanträde.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade skrivelse nr 237 samt propositioner nr 239 och 240 blevo desamma på begäran bordlagda.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 375, av herr *Strömberg* m. fl., och

nr 376, av herr *Mannerskantz* m. fl.,

båda i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 170, angående dels underlättande för avlägset boende barn att besöka de allmänna läroverken, dels ock angående tiden för den dagliga undervisningen vid de allmänna läroanstalterna; samt

nr 171, angående reglering av rätten för såväl döpta som odöpta att till förutvarande förnamn lägga nya sådana.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 10, angående regleringen för budgetåret 1936/1937 av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet; och

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv för kronans räkning av Näs kraftstation med tillhörande mark och vattenrätt i Dalälven m. m.;

bankoutskottets memorial och utlåtanden:

nr 30, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkten 6 av bankoutskottets utlåtande nr 20, i anledning av framställningar angå-

ende pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.;

nr 31, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkten 14 av bankoutskottets utlåtande nr 20, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.;

nr 32, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkten 22 av bankoutskottets utlåtande nr 26, i anledning av vissa framställningar rörande understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 33, i anledning av väckta motioner angående viss ändring av sparbankslagen;

nr 34, i anledning av väckt motion om upphävande av 6 § b) i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätt för innehavaren av »Mimi Althainz professur i radioterapi» vid karolinska mediko-kirurgiska institutet;

nr 36, i anledning av väckta motioner om statsbidrag till kommuner för pensionering av vissa fjärdingsmän; och

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av Norsholm—Västervik—Hultsfreds järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten jämte i ämnet väckta motioner; samt

andra lagutskottets utlåtanden och memorial:

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till skatte av lägenheterna Gungsebro med Moholm nr 1, Hässlefallet nr 1 och Hassledalsängen nr 1 i Finnerödja socken av Skaraborgs län;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunala pensionstillskott m. m.;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 22 juni 1928 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 14 § 3 mom. lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd;

nr 35, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i fattigvårdslagen m. m.;

nr 36, i anledning av väckta motioner om ändring i fattigvårdslagens bestämmelser om barns försörjningsplikt m. m.; och

nr 37, i anledning av remiss från andra kammaren av motionen nr 360 angående avskaffande av höstmönstringarna för värnpliktiga.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.34 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 21 april.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 241, med förslag till lag om domkapitel m. m.; och
nr 242, angående ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande m. m.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att ledamoten av riksdagens första kammare *Ernfors* på grund av akut luftvägsinfektion är förhindrad att sköta sitt arbete t. o. m. 27 april intygar.

Stockholm den 20 april 1936.

G. Öhngren.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till förbättring av förläggningsförhållandena å Järvafältet;

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för löjtnanten vid fortifikationen A. Nyblom att tillgodoräkna sig viss tjänstetid för placering i löneklass;

nr 162, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorde framställning om anslag för inköp av tomt och uppförande av beskickningshus i Warszawa;

nr 163, angående avlöningsanslag till riksförsäkringsanstalten för budgetåret 1936/1937;

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till vissa vid tågolycka skadade personer;

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nybyggnad för statens väginstitut;

nr 167, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till förrådsbyggnad i Älvsjö i Stockholm m. m.;

nr 168, i anledning av väckta motioner om statlig automobiltrafik mellan Pajala och Kiruna; samt

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till inkomst- och utgiftsstat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1936/1937 m. m.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 172, i anledning av väckta motioner angående delning av mark, som förut använts till väg; och

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetstiden vid automatisk tillverkning av fönsterglas m. m.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 237, med tillkännagivande att en i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning bebådad framställning angående anslag till byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskapsprovningssanstalter icke kommer att föreläggas riksdagen, beslöts att denna skrivelses innehåll skulle meddelas jordbruksutskottet och skrivelsen läggas till handlingarna.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 239, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 240, med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt med mera.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet nedannämnda motioner:
nr 375, av herr *Strömberg* m. fl., och
nr 376, av herr *Mannerskantz* m. fl.,
båda i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 10 och 75.

Föredrogs bankoutskottets memorial:

nr 30, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkten 6 av bankoutskottets utlåtande nr 20, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.;

nr 31, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkten 14 av bankoutskottets utlåtande nr 20, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.; samt

nr 32, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande punkten 22 av bankoutskottets utlåtande nr 26, i anledning av vissa framställningar rörande understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

De i dessa memorial föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtanden nr 33—37 och andra lagutskottets utlåtanden nr 31—36.

Vid föredragning av andra lagutskottets memorial nr 37, i anledning av remiss från andra kammaren av motionen nr 360 angående avskaffande av höstmönstringarna för värnpliktiga, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Herr talmannen uppstod nu och avlägsnade sig, varefter ledningen av kammarens förhandlingar övertogs av herr andre vice talmannen.

Föredrogos och bordlades på begäran Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 241 och 242.

Herr **Lindhagen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Med hänsyn till den omfattande beskaffenheten av propositionen nr 235, med förslag till ny rättegångsordning i tryckfrihetsmål med flera tryckfrihetsförordningen berörande förändringar, anhåller jag, efter överläggning med talmannen, att kammaren måtte medgiva, att motionstiden i anledning av sagda proposition måtte utsträckas till och med det plenum, som infaller näst efter sextonde dagen från propositionens avlämnande.

Denna anhållan bifölls.

Ordet lämnades på begäran till herr **Velander**, som anförde: Herr talman! I anledning av den synnerliga vikten av det med Kungl. Maj:ts proposition nr 240 avsedda ärendet tillåter jag mig anhålla, att motionstiden rörande sagda proposition måtte utsträckas till det kammarens sammanträde, som infaller näst efter tjugonde dagen från propositionens avlämnande.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 377, av herr *Hamrin* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;

nr 378, av herr *Hamrin* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till värnpliktslag;

nr 379, av herr *Hamrin* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag under fjärde huvudtiteln m. m.;

nr 380, av herr *Hamrin* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa engångskostnader för flygvapnets byggnader och flygfält;

nr 381, av herr *Bagge* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;

nr 382, av herr *Bagge* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till värnpliktslag;

nr 383, av herr *Bagge* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag under fjärde huvudtiteln m. m.;

nr 384, av herr *Bagge* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa engångskostnader för flygvapnets byggnader och flygfält;

nr 385, av herr *Bergqvist* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;

nr 386, av herr *Bergqvist* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;

nr 387, av herr *Bergqvist* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;

nr 388, av herr *Bergqvist* m. fl., angående ordnandet av den andliga vården vid försvarsväsendet;

nr 389, av herr *von Heland*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till värnpliktslag;

- nr 390 av herr *von Heland*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 391, av herr *von Heland*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 392, av herr *von Heland*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 393, av herr *von Heland*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 394, av herr *von Heland*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 395, av herr *Sandström* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 396, av herr *Sandström* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 397, av herr *Forssell*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 398, av herr *Forssell*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 399, av herr *Forssell*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande i vad propositionen rör Kungl. Väg- och Vattenbyggnadskåren;
- nr 400, av herr *Bodin, Gunnar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 401, av herr *Bodin, Gunnar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till värnpliktslag;
- nr 402, av herr *Tham, Vollrath*, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående försvarsväsendets ordnande och med förslag till värnpliktslag;
- nr 403, av herr *Tham, Vollrath*, och herr *Tamm, Gustaf*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 404, av herr *Branting* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 405, av herr *Gustafson, Fritiof*, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 406, av herr *Lindström* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 407, av herr *Nilsson, Theodor*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 408, av herr *Carlström* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 409, av herr *Reuterskiöld*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 410, av herrar *Holstenson* och *Löfvander*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 411, av herr *Petersson, Knut*, och herr *Larsson, Sam*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 412, av herr *Asplund*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 413, av herr *Lindhagen*, om försvarsfrågans och fredsfrågans sammanförande till ett odelbart problem;
- nr 414, av herr *Lindhagen*, med vissa erinringar mot försvarspropositionen;
- nr 415, av herr *Nordborg* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande;
- nr 416, av herr *Nordborg*, angående bemanning av statens isbrytarfartyg helt genom flottans försorg;

nr 417, av herr *Bagge* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, m. m.;

nr 418, av herr *Löfvander* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lantarbetstidslag; samt

nr 419, av herr *Henriksson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lantarbetstidslag.

Anmäldes och bordlades

bankoutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av väckta motioner rörande understöd från Vadstena krigsmanshuskassa åt visst f. d. indelt manskap m. m.;

nr 39, i anledning av väckt motion om viss ändring i tjänstepensionsreglementet för arbetare;

nr 40, i anledning av väckta motioner om visst tillägg till övergångsbestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för arbetare;

nr 41, i anledning av väckt motion om höjning av pensionsförmånerna för viss lärarpersonal vid folk- och småskolor; samt

nr 42, i anledning av väckt motion om rätt till familjepension för vissa folkskollärare, som avgingo med tjänstepension under år 1919;

andra lagutskottets utlåtande nr 38, i anledning av väckt motion om utvidgning av rätten att erhålla lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 53, i anledning av väckt motion angående egnahemsväsendets organisationsformer;

nr 54, i anledning av väckta motioner om bemyndigande för Kungl. Maj:t att försälja tomter å hamnområden, tillhöriga statens fiskehamnar;

nr 55, i anledning av väckt motion om visst tillägg till 10 § i lagen om allmänna vägar;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till befrämjande av mejerihanteringen jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av det i statsverkspropositionen för budgetåret 1936/1937 upptagna anslaget till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen jämte en i ämnet väckt motion.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.33 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.